

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

14 iunie 2012*

„Concurență — Articolul 101 TFUE — Sectorul autovehiculelor — Regulamentul (CE) nr. 1400/2002 — Excepție pe categorii — Sistem de distribuție selectivă — Noțiunea «criterii specificate» în cadrul unei distribuții selective cantitative — Refuzul acordării statutului de distribuitor autorizat de vehicule noi — Lipsa criteriilor de selecție cantitative precise, obiective, proporționale și nediscriminatorii”

În cauza C-158/11,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare în temeiul articolului 267 TFUE formulată de Cour de cassation (Franța), prin decizia din 29 martie 2011, primită de Curte la 1 aprilie 2011, în procedura

Auto 24 SARL

împotriva

Jaguar Land Rover France SAS,

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnul J. N. Cunha Rodrigues, președinte de cameră, domnii U. Løhmus, A. Rosas, A. Ó Caoimh (raportor) și A. Arabadjiev, judecători,

avocat general: domnul J. Mazák,

grefier: doamna R. Șereș, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 11 ianuarie 2012,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Auto 24 SARL, de R. Bertin, avocat;
- pentru Jaguar Land Rover France SAS, de J. Vogel și de L. Boudailliez, avocats;
- pentru guvernul francez, de G. de Bergues și de J. Gstalter, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de B. Mongin, de A. Biolan și de F. Ronkes Agerbeek, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

* Limba de procedură: franceza.

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 1 alineatul (1) litera (f) din Regulamentul (CE) nr. 1400/2002 al Comisiei din 31 iulie 2002 privind aplicarea articolului 81 alineatul (3) din tratat categoriilor de acorduri verticale și practici concertate în sectorul autovehiculelor (JO L 203, p. 30, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 112, denumit în continuare „regulamentul”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Auto 24 SARL (denumită în continuare „Auto 24”), pe de o parte, și Jaguar Land Rover France SAS (denumită în continuare „JLR”), pe de altă parte, cu privire la refuzul acesteia din urmă de a acorda Auto 24 statutul de distribuitor de autovehicule noi marca LAND ROVER.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Regulamentul, adoptat în temeiul articolului 1 din Regulamentul nr. 19/65/CEE al Consiliului din 2 martie 1965 privind aplicarea articolului 85 alineatul (3) din tratat anumitor categorii de acorduri și practici concertate (JO 1965, 36, p. 533, Ediție specială, 08/vol. 1, p. 6), prevede o exceptare de la interdicția prevăzută la articolul 81 alineatul (1) CE pentru anumite categorii de acorduri verticale și de practici concertate în sectorul autovehiculelor (denumită în continuare „exceptarea”).
- 4 Considerentele (1) și (4)-(8) ale regulamentului au următorul cuprins:
 - „(1) Experiența dobândită în sectorul autovehiculelor în ceea ce privește distribuția de autovehicule noi [...] permite definirea categoriilor de acorduri verticale care pot fi considerate ca îndeplinind în mod normal condițiile prevăzute la articolul 81 alineatul (3) din tratat.
 - [...]
 - (4) Beneficiul exceptării ar trebui limitat la acordurile verticale despre care se poate presupune cu suficientă certitudine că îndeplinesc condițiile din articolul 81 alineatul (3) din tratat.
 - (5) Acordurile verticale care intră sub incidența categoriilor definite în prezentul regulament pot îmbunătăți eficiența economică în cadrul unui lanț de producție sau de distribuție prin facilitarea unei mai bune coordonări între întreprinderile participante. În special, aceste acorduri pot duce la o reducere a costurilor de tranzacție și distribuție suportate de părți și la o optimizare a vânzărilor lor și a nivelurilor de investiții.
 - (6) Probabilitatea ca asemenea efecte de creștere a eficienței să depășească orice efecte anticoncurențiale cauzate de restricțiile cuprinse în acordurile verticale depinde de gradul de putere de piață a întreprinderilor vizate și, ca urmare, de măsura în care respectivele întreprinderi sunt supuse concurenței din partea altor furnizori de bunuri sau servicii considerate de cumpărător ca fiind interschimbabile sau substituibile [...].
 - (7) Ar trebui să se stabilească praguri bazate pe cotele de piață pentru a reflecta puterea de piață a furnizorilor. [...] Pragurile sub care se poate presupune că avantajele asigurate de acordurile verticale depășesc efectele lor restrictive ar trebui să varieze în funcție de caracteristicile diferitor tipuri de acorduri verticale. Se poate, prin urmare, presupune că, în general, acordurile verticale

prezintă asemenea avantaje atunci când furnizorul în cauză are o cotă de piață de până la 30 % pe piețele de distribuție a autovehiculelor noi sau a pieselor de schimb sau de până la 40 % dacă distribuția selectivă cantitativă este utilizată pentru vânzarea de autovehicule noi. [...]

(8) Peste respectivele praguri de cote de piață nu se mai poate presupune că acordurile verticale care intră sub incidența articolului 81 alineatul (1) vor genera, în mod obișnuit, avantaje obiective de asemenea natură și mărime încât să compenseze dezavantajele pentru concurență. Totuși, asemenea avantaje pot fi anticipate în cazul distribuției selective calitative, indiferent de cota de piață deținută de furnizorul în cauză.”

5 În conformitate cu articolul 1 alineatul (1) literele (f)-(h) din regulament, în vederea aplicării acestuia din urmă:

„(f) «sistem de distribuție selectivă» înseamnă un sistem de distribuție în cadrul căruia furnizorul se angajează să vândă bunurile sau serviciile contractuale, fie direct, fie indirect, numai către distribuitorii sau reparatorii selectați pe baza unor criterii specificate și în cadrul căruia distribuitorii sau reparatorii se angajează să nu vândă asemenea bunuri sau servicii unor distribuitori neautorizați sau reparatorii independenți, fără a aduce atingere posibilității de a vinde piese de schimb reparatorilor independenți sau obligației de a furniza operatorilor independenți toate informațiile tehnice, echipamentul de diagnosticare, instrumentele și cursurile de formare necesare pentru repararea și întreținerea autovehiculelor sau pentru punerea în aplicare a măsurilor de protecție a mediului;

(g) «sistem de distribuție selectivă cantitativă» înseamnă un sistem de distribuție selectivă în care furnizorul folosește criterii de selecție a distribuitorilor sau a reparatorilor care limitează direct numărul acestora;

(h) «sistem de distribuție selectivă calitativă» înseamnă un sistem de distribuție selectivă în care furnizorul folosește criterii de selecție a distribuitorilor sau reparatorilor doar de natură calitativă, care sunt impuse de natura bunurilor sau serviciilor din contract, sunt prevăzute în mod uniform pentru toți distribuitorii sau reparatorii care solicită participarea la sistemul de distribuție, nu se aplică în mod discriminatoriu și nu limitează direct numărul distribuitorilor sau al reparatorilor.”

6 Articolul 3 alineatul (1) din regulament prevede:

„Sub rezerva alineatelor (2), (3), (4), (5), (6) și (7), exceptarea se aplică cu condiția ca cota de piață a furnizorului pe piața relevantă pe care vinde autovehicule noi, piese de schimb pentru autovehicule sau servicii de reparație și întreținere să nu depășească 30 %.

Totuși, pragul cotei de piață pentru aplicarea exceptării este de 40 % pentru acordurile de instituire a sistemelor de distribuție selectivă cantitativă pentru vânzarea de autovehicule noi.

Aceste praguri nu se aplică acordurilor de instituire a sistemelor de distribuție selectivă calitativă.”

7 Articolul 5 alineatul (2) litera (b) din regulament prevede, în ceea ce privește vânzarea de autovehicule noi, că exceptarea nu se aplică niciunei „obligați[i] direct[e] sau indirect[e] impus[e] oricărui distribuitor de autovehicule de pasageri sau de autovehicule utilitare ușoare dintr-un sistem de distribuție selectivă care limitează capacitatea acestuia de a înființa puncte de vânzare sau de livrare suplimentare în alte locuri de pe piața comună în care se aplică distribuția selectivă”.

8 În conformitate cu articolul 6 din regulament, beneficiul exceptării poate fi retras în cazul în care se constată, într-un anumit caz, că acordurile verticale în cauză au efecte care sunt incompatibile cu condițiile prevăzute la articolul 81 alineatul (3) CE.

9 Din articolul 12 din regulament rezultă că acesta a intrat în vigoare la 1 octombrie 2002, cu excepția articolului 5 alineatul (2) litera (b) menționat, care se aplică de la 1 octombrie 2005.

Dreptul francez

- 10 Potrivit articolului 1382 din Codul civil, „[o]rice faptă a omului care cauzează altuia prejudiciu obligă pe acela din a cărui greșeală s-a ocazionat să îl repare”.

Acțiunea principală și întrebarea preliminară

- 11 JLR importă în Franța autovehicule noi și produse marca LAND ROVER.
- 12 Din anul 1994, Auto 24 era concesionar exclusiv al JLR la Périgueux (Franța). Contractul său de concesiune a fost reziliat la 27 septembrie 2002, cu efect de la 30 septembrie 2004, în temeiul unui preaviz de doi ani, astfel cum era prevăzut în dispozițiile contractului. La data la care această reziliere a devenit efectivă, Auto 24 a încheiat cu JLR un contract de reparator autorizat. În schimb, candidatura depusă de Auto 24 pentru a deveni distribuitor autorizat nu a fost reținută de JLR.
- 13 Printr-o hotărâre rămasă definitivă la 28 octombrie 2005, tribunal de commerce de Versailles [Tribunalul Comercial Versailles] a statuat că JLR a săvârșit o discriminare la examinarea candidaturii menționate și, în consecință, a obligat-o să plătească suma de 100 000 de euro către Auto 24, cu titlu de daune interese, pentru câștigul pe care aceasta din urmă l-ar fi putut realiza dacă ar fi obținut calitatea de distribuitor autorizat.
- 14 La 19 ianuarie 2006, JLR a refuzat din nou să acorde Auto 24 calitatea de distribuitor autorizat la Périgueux, pentru motivul că *numerus clausus* stabilit de JLR nu prevedea desemnarea unui distribuitor de vehicule noi în acest oraș.
- 15 În luna octombrie a anului 2006, societatea Pericaud Automobiles, distribuitor autorizat al JLR, a deschis un sediu secundar la Trélissac (Franța), la periferia orașului Périgueux.
- 16 În aceste condiții, Auto 24 a chemat în judecată JLR la tribunal de commerce de Bordeaux [Tribunalul Comercial Bordeaux], solicitând despăgubiri pentru prejudiciul generat prin refuzul acesteia de a-i acorda statutul de distribuitor autorizat în sectorul Périgueux.
- 17 Prin hotărârea din 8 februarie 2008, tribunal de commerce de Bordeaux a respins acțiunea formulată de Auto 24 pentru toate capetele de cerere.
- 18 Prin hotărârea din 2 decembrie 2009, cour d'appel de Paris [Curtea de Apel Paris] a confirmat această hotărâre, reținând în special că JLR a refuzat să acorde Auto 24 statutul de distribuitor autorizat în temeiul unui *numerus clausus* stabilit la 8 aprilie 2005, care prevedea 72 de contracte de distribuitori autorizați pentru 109 situri, prezentate într-un tabel al contractelor și al siturilor în care nu figurează Périgueux.
- 19 În aceste condiții, Auto 24 a declarat recurs împotriva acestei hotărâri în fața instanței de trimitere. În recursul său, Auto 24 susține printre altele că cour d'appel de Paris a încălcat articolul 1 alineatul (1) litera (g) din regulament și articolul 1382 din Codul civil apreciind că niciun act cu putere de lege sau normă administrativă, de drept național sau comunitar, nu impune concedentului să precizeze motivele economice sau de altă natură care stau la baza unui *numerus clausus* și reținând că JLR stabilise un *numerus clausus* care nu prevedea posibilitatea de stabilire la Périgueux, fără a examina obiectivitatea criteriilor de selecție, utilitatea lor economică, îmbunătățirea serviciului furnizat clienței și condițiile de punere în aplicare a acestora. Potrivit Auto 24, într-un sistem de distribuție selectivă cantitativă, furnizorul trebuie să aplice, la selecționarea distribuitorului, criterii de selecție cantitative precise, obiective, proporționale cu scopul urmărit și puse în aplicare într-un mod nediscriminatoriu.
- 20 În aceste condiții, Cour de cassation, având îndoieli cu privire la interpretarea regulamentului, în special cu privire la cerințele referitoare la criteriile de selecție în materia distribuției selective cantitative, a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Ce trebuie să se înțeleagă prin termenii «criterii specificate», prevăzuți la articolul 1 [alineatul] (1) [litera] (f) din regulament [...], în ceea ce privește o distribuție selectivă cantitativă?”

Cu privire la întrebarea preliminară

- 21 Prin intermediul întrebării adresate, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă termenii „criterii specificate”, de la articolul 1 alineatul (1) litera (f) din regulament, trebuie interpretați în sensul că aceștia impun ca, pentru a beneficia de exceptare, un sistem de distribuție selectivă, în sensul regulamentului, să se bazeze pe criterii care sunt justificate în mod obiectiv și sunt aplicate în mod uniform și nediferențiat față de toți candidații la statutul de distribuitor autorizat.
- 22 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că rezultă din jurisprudența Curții (a se vedea în special Hotărârea din 18 decembrie 1986, VAG France, 10/86, Rec., p. 4071, punctul 12, Hotărârea din 30 aprilie 1998, Cabour, C-230/96, Rec., p. I-2055, punctele 47, 48 și 51, precum și Hotărârea din 2 aprilie 2009, Pedro IV Servicios, C-260/07, Rep., p. I-2437, punctul 68) că nerespectarea unei condiții necesare exceptării nu poate, în sine, să determine acordarea de daune interese în temeiul articolului 101 TFUE sau să oblige un furnizor să primească un candidat în sistemul său de distribuție.
- 23 În speță, Auto 24 susține, în esență, că orice criteriu cantitativ în sensul articolului 1 alineatul (1) litera (g) din regulament, mai precis orice criteriu care, la selecționarea distribuitorilor sau a reparatoarelor, limitează direct numărul acestora, trebuie să corespundă unor justificări economice obiective a căror probă trebuie adusă de furnizor și trebuie aplicat în mod uniform și nediscriminatoriu în toate zonele de comercializare și tuturor candidaților potențiali la sistemul de distribuție.
- 24 În această privință, trebuie amintit că rezultă din considerentele (1) și (4)-(6) ale regulamentului că beneficiul exceptării este limitat la acordurile verticale care, având în vedere experiența dobândită în materia distribuției în sectorul autovehiculelor, se presupune că îndeplinesc, ca urmare a eficienței sporite pe care o implică, condițiile prevăzute la articolul 101 alineatul (3) TFUE.
- 25 După cum rezultă din considerentul (7) al regulamentului, pragurile sub care se poate presupune că avantajele asigurate de acordurile verticale depășesc efectele lor restrictive variază în funcție de caracteristicile diferitor tipuri de acorduri verticale.
- 26 Potrivit considerentelor 7 și 8 ale regulamentului, acordurile verticale prezintă asemenea avantaje atunci când furnizorul în cauză are o cotă de piață de până la 40 % dacă „distribuția selectivă cantitativă” este utilizată pentru vânzarea de autovehicule noi, în timp ce, în cazul „distribuției selective calitative”, astfel de avantaje pot fi prevăzute indiferent de cota de piață a furnizorului.
- 27 Astfel, în temeiul articolului 3 alineatul (1) al doilea paragraf din regulament, pragul cotei de piață pentru aplicarea exceptării este de 40 % pentru acordurile de instituire a sistemelor de distribuție selectivă cantitativă pentru vânzarea de astfel de autovehicule, în timp ce, în conformitate cu al treilea paragraf al aceluiași alineat, cota de piață deținută de furnizorul în cauză nu are nicio relevanță în ceea ce privește aplicarea exceptării la acordurile de instituire a sistemelor de distribuție selectivă calitativă.
- 28 Acesta este contextul în care trebuie înțelese noțiunile „sistem de distribuție selectivă”, „sistem de distribuție selectivă cantitativă” și „sistem de distribuție selectivă calitativă”, definite la articolul 1 alineatul (1) litera (f), la articolul 1 alineatul (1) litera (g) și, respectiv, la articolul 1 alineatul (1) litera (h).
- 29 Din aceste din urmă dispoziții rezultă că, în ceea ce privește atât sistemele de distribuție selectivă cantitativă, cât și sistemele de distribuție selectivă calitativă, în sensul regulamentului, distribuitorii trebuie să fie selecționați pe baza unor „criterii specificate”, în sensul articolului 1 alineatul (1) litera (f) din regulament.
- 30 În acest context, termenii „criterii specificate”, în sensul acestei dispoziții, trebuie să fie interpretați ca referindu-se la criterii al căror conținut precis poate fi verificat.
- 31 Trebuie precizat cu privire la acest aspect că nu este necesar, în vederea verificării conținutului lor exact, ca criteriile utilizate în vederea unui sistem de distribuție selectivă să fie publicate, cu riscul, după cum a arătat guvernul francez, de a compromite secretul afacerilor sau chiar de a facilita eventuale comportamente coluzive.

- 32 Pe de altă parte, nu rezultă din definiția noțiunii „sistem de distribuție selectivă cantitativă”, care figurează la articolul 1 alineatul (1) litera (g) din regulament, că această noțiune ar trebui interpretată în sensul că prevede o cerință potrivit căreia criteriile aplicate de furnizor pentru selecția distribuitorilor trebuie nu numai să fie „specificate”, ci trebuie să fie, în plus, justificate în mod obiectiv și aplicate în mod uniform și nediferențiat față de toți candidații la acordarea statutului de distribuitor autorizat.
- 33 Astfel, numai în contextul sistemelor de distribuție calitativă, regulamentul impune, prin intermediul definiției de la articolul 1 alineatul (1) litera (h), în special ca criteriile de selecție utilizate de furnizor să fie „impuse de natura bunurilor sau serviciilor din contract, [...] prevăzute în mod uniform pentru toți distribuitorii sau reparatorii care solicită participarea la sistemul de distribuție, [și să] nu se aplic[e] în mod discriminatoriu”.
- 34 Astfel, din chiar termenii definițiilor de la articolul 1 alineatul (1) literele (f) și (g) din regulament rezultă că, atunci când un sistem de distribuție pentru vânzarea de autovehicule noi interzice revânzarea către distribuitori neautorizați și se bazează pe criterii specificate care limitează direct numărul de distribuitori, un astfel de sistem poate fi calificat drept „sistem de distribuție selectivă cantitativă” în sensul regulamentului. Faptul că, în practică, sistemele de distribuție de autovehicule noi cuprind foarte adesea criterii deopotrivă calitative și cantitative nu este relevant în această privință, după cum JLR și Comisia Europeană au recunoscut, în esență, în cadrul ședinței.
- 35 În aceste condiții, după cum susțin în esență JLR, guvernul francez și Comisia, dacă, în cadrul regulamentului, criteriile cantitative de selecție ar trebui în mod obligatoriu să fie obiective și nediscriminatorii, ar rezulta o confuzie între condițiile impuse de regulament pentru aplicarea excepției la sistemele de distribuție selectivă calitativă și cele impuse de acesta pentru aplicarea excepției la sistemele de distribuție selectivă cantitativă.
- 36 Or, din economia regulamentului nu rezultă că legiuitorul a dorit să prevadă aceleași condiții de exceptare pentru ambele sisteme de distribuție selectivă. Dimpotrivă, având în vedere că, astfel cum rezultă în special din cuprinsul punctelor 26 și 27 din prezenta hotărâre, regulamentul are în vedere condiții de exceptare distincte după cum distribuția selectivă în cauză este calificată drept „cantitativă” sau „calitativă”, elementele care figurează numai la articolul 1 alineatul (1) litera (h) din regulament nu pot fi aplicate și la litera (g) a acestei dispoziții, în caz contrar existând riscul de a crea un amalgam din aceste două tipuri de distribuție selectivă.
- 37 Pe de altă parte, spre deosebire de ceea ce a sugerat Auto 24, faptul că, în conformitate cu articolul 5 alineatul (2) din regulament, un furnizor nu poate împiedica deschiderea unui sediu secundar de către unul dintre distribuitorii săi autorizați nu este relevant în această privință.
- 38 În plus, jurisprudența invocată de Auto 24, rezultată din Hotărârea din 25 octombrie 1977, Metro SB-Großmärkte/Comisia (26/76, Rec., p. 1875), nu este relevantă pentru prezenta hotărâre. În ceea ce privește acest aspect, este suficient să se constate că, în cadrul regulamentului, după cum reiese în special din cuprinsul punctelor 32-34 din prezenta hotărâre, un „sistem de distribuție selectivă cantitativă” se deosebește, prin definiție, de „selecția calitativă a distribuitorilor” care face obiectului punctului 20 din Hotărârea Metro SB-Großmärkte/Comisia, citată anterior.
- 39 Având în vedere toate cele ce precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că, prin termenii „criterii specificate”, prevăzuți la articolul 1 alineatul (1) litera (f) din regulament, este necesar să se înțeleagă, în ceea ce privește un sistem de distribuție selectivă cantitativă în sensul acestui regulament, criterii al căror conținut exact poate fi verificat. Pentru a beneficia de exceptarea prevăzută de regulamentul menționat, nu este necesar ca un astfel de sistem să se bazeze pe criterii care sunt justificate în mod obiectiv și sunt aplicate în mod uniform și nediferențiat în privința tuturor candidaților la acordarea statutului de distribuitor autorizat.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 40 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

Prin termenii „criterii specificate”, prevăzuți la articolul 1 alineatul (1) litera (f) din Regulamentul (CE) nr. 1400/2002 al Comisiei din 31 iulie 2002 privind aplicarea articolului 81 alineatul (3) din tratat categoriilor de acorduri verticale și practici concertate în sectorul autovehiculelor, este necesar să se înțeleagă, în ceea ce privește un sistem de distribuție selectivă cantitativă în sensul acestui regulament, criterii al căror conținut exact poate fi verificat. Pentru a beneficia de exceptarea prevăzută de regulamentul menționat, nu este necesar ca un astfel de sistem să se bazeze pe criterii care sunt justificate în mod obiectiv și sunt aplicate în mod uniform și nediferențiat în privința tuturor candidaților la acordarea statutului de distribuitor autorizat.

Semnături